AFGHAN GERMAN ONLINE
http://www.afghan-german.com
http://www.afghan-german.de
افغان جرمن آنلاین

مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندۀ مضمون میباشد، عقیدۀ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

دودیال ۲۰۲۱/۱۱/۰۷

شـــــهید ورونـــــه

یوه لنډه تاریخي کیسه

د کابل ښار جنوب لوري ته، کله چې د پخواني لاهوري دروازې څخه تېرشئ او نور هم جنوب لوري ته وړاندې ځئ، نو د تاریخي بالاحصار ختیځې دروازې ته رسیږئ. له دې ځایه چې نور هم جنوب خواته روان شئ، دسړک خواسره یوه ویاله ستوی رابهیږي چې دغه ویاله پخوا د استقلال ترجادې پورې راغلې وه او په پای کې له پُل محمودخان سره د کابل سیند سره ګډیدله، هغو کلونو کې به دغه ویاله ډکه بهیدله.

د ښار جنوب لوري ته دغځیدلی سړک دوو خواوته د همدغې ویالې تر غاړې د ښنګو د زیړو ونو یو کتار ښکارېده، خو اوس یې شمېر ډیر لږ پاتې دی.

د ملک نور سرای څخه لږ ورتېر؛ دسړک ښي لاسته د یوه ډېر پخواني زیارت له پاسه ځو جنډې په رپیدو ښکاري. دغه ځای کې درې قبرونه یوبل سره نږدې دي، چې اوس د ګڼې ـــګوڼې له امله نه ښکاري. د قلعچې خلکو به دغه زیارت ته د درې شهیدو ورنو زیارت ویل. دغه زیارت د ډیرو پخوا وختونو کیسه کوي، آن د سلو کالو پخوا کیسه ! دهغه وخت کیسه چې (*) پر وطن باندې پرنګې راختلی و او د ولس قبضه کول یې غوښتل، خو افغانانو د خپل وطن د ساتنې لپاره خپل تېرونه سپر کړل، د وطن خاوره یې له پردیو وګټله. دغه زیارت هم دهغو دریو ورونو دی چې د استقلال دبیرته ترلاسه کولولپاره د ننګیالو ولسي لښکر سره یو ځای شوی وو. دوی یواځې یوه سپین سرې مور لرله. ته به وایې چې مور خپل دغه درېواړه زامن د وطن د لارې ستری قربانی ته روزلي او لوی کړي وو. او په هغه ورځ چې دغه درې ورونه غزا ته تلل، نو مور یې یواځې له نیمګښو دروازې تر لنډې توتې لارې پسې وګتل دعا یې وکړه، بېرته ستنه شوه او په کور کې کیناسته.

زیارت د سلو کالو پخوا کیسه کوي، جنډې د دریو ورونو کیسه کوي، د تاریخي بالاحصار لمن د ځلمو د شهادت کیسه کوي:

***

۱۸۷۹ میلادي هغه کال و چې پرنګیانو پر افغانستان د دوهم ځل لپاره یرغل راوړی و. داسې ښکاریده چې دا ځل د هیواد د جنوبي سیمویه پرتله هغوی ته د هیواد مرکزی سیمو ډیر اهمیت درلود. جنرال رابرټس هغه پرنګی جنرال و چې ځلوبینت زره لښکر سره یې آسمایی غر تصرف کړ. د رابرټس لښکر د آسمایی غره مورچې ونیوې، نیمو نورو یې شیرپور کې چاوڼی جوړی کړی. له بلې خوا یې خپل دبُتخاک څواکونه او په کندمک کې دجنرال ګلف فرقه شیرپور ته راوغوښتله. په دې کې ګورکه اجیر سوډېر اوپنجابی حشری هم وو. ملی مبارزینو او ننګیالو د کابل او کابل په شاوخوا کې دخپلواکۍ غوښتنې جنډې ورپولې. ملا مشک عالم او محمدجانخان وردک لومړی د جهاد اعلان وکړ او له ولسي لښکر سره مخ پر کابل را وخوځیدل. له شمالی څخه محمد عثمانخان ساپې او محمد شاه خان په کابل رانـوتل. دا وخت د انګریزانو د توپونو میلونه د مبارزینو خواته اړول شوي وو او په بارتو یې ورته ګونډې وهلی وې. دوی آن د خپلو آسونو وربشې زیرمه کړی وې، په وسله ښه سمبال وو. کله چې په دې پوه شول چې د ننګیالو ولسی لښکر مخ په کابل راغی او د کابل ښار ته ننوځي، نو له خپلو چونیو څخه ووتل او په ښار یې غلبله جوړه کړه، د کابل ښار ډیر وګړي یې له تیغه تېر کړل. محمدعثمانخان ساپي او ډیر نور غازیان شهیدان شول. د ښار اوسیدونکو به دشپې د جګړې لپاره تیاری نیوه او سپده داغ کې به یې د هرې کوڅې له هر سر څخه د تکبیر آوازونه اوچت وو.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په خیر و لولئ

په دغه وخت کې د لوګر مبارزین له غلام حیدرخان څرخي سره د کابل له جنوبي لوري مخ پر بالاحصار وړاندې راتلل. د هغوی د راتګ په لاره کې له ولسي لښکرسره له هر کلي څخه ولسي ځلمیان دهغوی مشرانو سره یوځای کېدل.

***

تود اوړی تېر و، د مني شپې – ورځې وې، د لوګر د سیند اوبه خړې شوی وې او سیند د ژیو تر نیمایی بهېد، دوو خواوو سره یې د لوړو چنارونو پاڼې په ژیړېدو او رژېدو ښکارېدې، دکلیو د کورونو دتیتو بامونو پر سرونو ژیړ جوار د وچولو لپاره اوار وو، سنځلې په پخېدو وې، کلیوالو په کورونو کې وچ توت په انډیو کې اچولي وو. دوی په چاودلو پوندو او سپیرو خېړو دمني د غنمو د کښت لپاره دپولو کونجونه وهل او ورخونه یې تړل چې د غزا چیغه(**) شوه، هغوی ورخونه همداسې پرېښودل او یومونه یې ولاړ ودرول، له ولسي لښکرسره په چیغه ووتل. چا تبرونه، چا ملخې او دانیور ټوپکونه واخیستل او د تکبیر ناري اوچتې شوې.

د کوچنی کلی د خړو او ختینو کورونومخکې کوچنی دروازه چې سپیرې او غټې دړې یې درلودې، په لخک کې تاو شوه او دړې وروښه پرله پسې سره راوتل. هغوی په غبرګه خپلې یواځینی مورسره خدای پاماني وکړه او د مبارزینو له لښکر سره ستوي شول.

ولسي لښکر لومړی په اټن او د ډولونو په غربهار او درزهار کې د کلي میدانی ته ووتل، سره راټول شول او ورپسې یې د ټوپکو شپیلی آسمان ته سیخې کړی، یو یو درز واورېدل شو. ورپسې د رابرټس لښکر سره برید ته وخوځېدل. دا د کابل له جنوب لوري د کلیو ولسی لښکر و چې وړاندې ته. له مستو قدمونو څخه یې یو ګرد هواته پورته کېد، د دوی څه دیاسه دوه سوه تنه د بالاحصار په ټیټه لمن کې خواره وو، نور یې له دی نه هم د ختیځ لوري ته تیت شول. له دې ځایه وروسته دوی په زغرده وړاندې نه تلل، ځکه چې په دوی باندې د پاس له خوا څخه د انګریزی لښکر د وسلو ګولی راوریدې. دوی غوښتل د شپې په تیاره کې ځانونه بالاحصار ته ورسوي او د بالاحصار سرپوړي دشیردروازې څوکې ونیسې. د انګریزانو توپونه او ټوپک په دغه ځای کې لویې لاری ته لمبر شوي وو او هغه یې پرله پسې ویشتله. د سرک او د لاري د خوا کلاګاني وراني شوې، ملي مبارزینو له لاري څخه ځانونه چپ کړل، په بنوره زار زمکه کې د اغزیو او لوخو شاته شول. یویو ځل به د انګریزانو د وسلو د ګولیو باران جوړ شو، ته به وایې په دغه سیمه باندې له پورته خوا څخه سره اورونه ورېږي. مبارزینو د بالاحصار دغره په څوکو سترګې خښې کړې وې چې کله به هغه نیسي، خو هلته رابرټس پوخ سنګر نیولی و. د بالاحصار په ټیټو برخو کې هم دهغوی وسلې او توپونه ځای پرځای وو. د ولسي لښکرکوم ننګیالي چې وړاندې تللي وو، دهغوی پته نه معلومیده.

ورځ په تېرېدو وه، لوړ مازیګر و چې ملی مبارزینو پرېکړه وکړه چې په شپه کې به پر انګریزانو یرغل کوي. د غرونو له څوکو سره د مازیګر سُرخی ښکاره شوه، اُفق د اور رنګ ونیو. د ساېیو له غرونو څخه د لمر د وړانګو وروستی لمنه ټولیدله، لا هم دپرنګیانو د وسلو غږ اوریدل کېد، ځای ځای به یې له زمکې ګردونه او خاورې پورته کولې. په همدې کې د ولسی لښکر څو تنه شهیدان شوي وو، ډیرو نورو د ماښام په تته رڼا کې خپل ټپونه تړل. دا وخت د آسمان په ګوټونو کې د مني نرۍ نرۍ توره وریځ راښکاره شوه چې د ماښام له تیارې سره یې فضا نوره هم خړه- پړه کړه چې پرنګیانو باندې وېرې وزرونه وغوړول. نور نو مبارزین او ملی ننګیالي د شپې پخېدو ته تم وو... کله چې شپه له نیمایی اوښته، ننګیالیو د بالاحصار له جنوبي او ختیزې لمنې څخه د انګریز لښکر مات کړ او هجوم همداسې وړاندې روان و. دوی ځانونه دپرنګي مورچو ته ورسول. دسبا ستورو دملی مبارزینو د وروستی برې زیری ورکاو، هرې خوا څخه د تکبیر آوازونه راتلل چې آزادی غوښتونکي مبارزین اوولسی سرتېرې یې نور هم زړور کړل. په بالاحصار او آسمایی غره کې پرتو پرنګیانو باندې له هرې خوا حمله پیل شوه. کله چې د شپې په رګو کې د ورځې رڼا ځغلیده، نو ملی مبارزینو د رابرټس ټول لښکر مات کړی و. ختیځ کې دسهار سره شفق د ولسی لښکر دشهیدانو د لوړ توغ په شان د ننګیالیو برې اعلان کړ.

پرنګیانو بالاحصار پرېښی و، د انګریزانو او د دوی د اجیر ګورکه پنجابیانومړي او دحشری سوډرانوجسدونه پراته وو. د مني د یخ سهار سره هوا لګیده، توره وریځ نوره هم ګڼه او سره نږدې شوي وه او کله چې ننګیالیو درې شهید ورونه د اوسني پاخه سرک لویدیځ لور ته ښخ کړل، نو د مني وریځې هم په دغه ماتم څو اوښکې توی کړې، نرۍ نرۍ سیلۍ تر مور پورې د شهادت معراج ته دهغې د زامنو د رسیدو خبر ورساو.

***

بوډۍ مور تر ډېرو کلونو هر هرچا ته خپل زامن یادول او د هغوی کیسې یې کولې. کله چې د ادې په سر کې یو ډکی تور وېښته او خوله کې یو غاښ هم نه و پاتې، په اوړي کې به یې دغنمو وږي ټولول او د هرکال د مني په شپو

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزی بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولئ

کي به يي د جوارو چينک کاو او کله به يي دخلکو وړئ سنئ کولي. او کله به چي ادې د ژمي په اوږدو شپو کي د هر خپلوان کره ميلمه وه، تر نيمي شپې پورې به يي ماشومانو ته کيسي او نکلونه کول.

ادې به چې دهر خپلوان کره ميلمه شوه، نو د هغه کور په ماشومانو به جوړ اختر و. دژمي سړې او اوږدې شپې به د ادې په نکلونو خوږې او ژرتيريدې.

نه پوهيږم چي ماته ولي همدا اوس هم کله کله بوډئ ادې ترسترګو شي چي د ديوال خواکي ناسته وي او په سترو- ستومانو او زهيرو لاسونو کله څرخئ څرخوي او کله هم وړئ ريشي. دهغي په زهيرو او رنځورو سترګو کي يوه يوه رڼه اوښکه دهغي د ناپايه رنځونو او د زامنو د بيا نه ليدو د آرمان تجسم دئ. ادې لا ډير کلونه پخوا د خپلو زامنو(ديدن) پسي تللي، خو نه پوهيږم چي ماته ولئ هغه همدا اوس هم هرمنئ او هر ژمئ رايادېږئ؟

---

*د افغان- انګليس دوهم جنګ ته اشاره ده. څرنګه چي دا کيسه له نن څخه ۴۲کاله مخکئ ليکل شوئ وه، نو اوس له سلو کالو هم زياته موده کيږئ، هيله ده موضوع سو تفاهم واقع نه کړئ.

**چيغه هغه اعلان ته ويل کېده چي د يوې مهمئ موضوع خبر به يي خلکو ته رساو، دا به معمولاً د کلئ د ډم له خوا د ډول غږول و، يا به جارچي په يو لوړ ځای وخوت او خلکو ته به يئ اعلان کاو.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارئ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزئ بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رااليږلو مخکي په ځير و لولئ